

הצעד הראשון 25
כך ירד אלי תבור מביתו של קבלן המכביה בכר, אותו הלך לראיין ביום שבת אחרי הצהריים. משלא מצא את בכר בביתו, פנה תבור חזרה למערכת העולם הזה. בחוץ המתינו לו החוטפים, שעקבו אחריו.

מהגילויים שהתפרסמו בשעתו בהעולם הזה על השא. באותו גילוי התברר כי בבית-חולים מסויים בחיפה נקרא הרופא המנתח למסור ד"ח מפורט על האנשים שנותחו ביום. אחרי שמסר את הרשימה באו אליו האנשים, שהציגו את עצמם כאנשי השא, ועמדו על דעתם שהמנתח העלים מהם שם אחד. אחרי בירור מקיף התברר כי האחות העוזרת למנתח הגישה גם היא רשימה נפרדת משלה. בה הופיע שם שלא הופיע ברשימתו של המנתח. נזכרתי בפרס זה ולא יכולתי למנוע את עצמי מלשאול את חוקרי: "תגיד, מי מסר לך את הפרטים, האחות או הרופא?"

***

ברגע בו הגיעה סידרת השאלות על אשתי לקיפה, שוב שאלתי את עצמי אם זה הסוף. את התשובה נתן לי חוקרי, בשאלות הנוגעות לשטח חדש: הורי, קולו של החוקר היה מונוטוני ויבש, כאילו השאלות משמעמות אף אותו. איני רוצה כמובן לפגוע בפרנסתו, אולם לפי קולו הצטיירה בפני המונה של פקיד קטן במשרד מרשם התושבים. כשנתמו השאלות על הורי, קפץ החוקר למרחב חדש: שאלות על הורי אשתי. עניתי על השאלות בקיצור. הייתי מעוניין מאוד לדעת מי יהיו האנשים הבאים, שימשו גושא חקירתי. לכן התאכזבתי במקצת כאשר חזר חוקרי לסיכום כל חקירותיו עד עכשיו. הוא רצה מאוד לדעת מה היחסים ביני לבין הורי, ביני לבין הורי אשתי, בין אשתי להורי, ובין אשתי להוריה, ואחר כך בין הורי להוריה.

אחרי שאלות אלה הייתה המסקה קצרה. ואז פתח חוקרי דף חדש בפרשת החקירה. נושא דף זה היה העתון בו אני עובד — העולם הזה. תחילה שוב שאלו אותי פרטים ידועים לכל מי שתפץ לדעת אותם, כגון: כמה זמן אתה עובד בהעולם הזה? איך התקבלת לעבודה? מהי דרגתך בעתון? מהי משכורתך? מה אתה עושה בעתון? כל אלה נראו בעיני שאלות שלא היתה לי כל סיבה להמנע מלהשיב עליהן. אולם השערתי שאני בכל זאת מוחזק בידי השב. ולא בידי אחרים. שוב שאלתי: "אדוני, תגיד לי ברצינות, אני רוצה לדעת האם אתם מהשב. או לא." שוב קיבלתי את אומתה התשובה הלגלגנית: "לא, בידי המחנתרת." "בידי איזו מחנתרת?" "בידי אחת המחנתרות." לא מצאתי טעם להמשיך בשאלות.

הנושא: "העולם הזה"

עתה הייתי כבר תחת מטר שאלות רצופות, במשך שעות. אני מעריך שעברו שעתים מרגע בו התחילו השאלות, עד לאותה נקודה. התחלתי להרגיש עייפות וקהות-חושים. מאחורי השק החלו עיני להצטמק מאליהן. עישנתי סיגריה אחרי סיגריה כדי לא להירדם. אולם לא חדלתי להשיב על שאלות חוקרי. חששתי מאוד כי ברגע בו אכרוב לשתף פעולה ותחילו להשתמש נגדי בכל שיטות החקירות המקובלות, עליהן למדתי בעיקר מקריאה.

לא יכולתי לראות. ראיתי רק שחוט השק המכסה את ראשי שזורים שתי וערב. ישבתי על הכסא. מאחורי הסתובבו אנשים והתלחשו ביניהם. על הצלחתי לקלוט את הוכן הדברים, למרות שהתאמצתי להאזין בכל יכולתי. אחרי דקות מספר שמעתי חריקה כסא מלפני ומישהו מדבר אלי. הוא אמר לי (בערך) את הדברים הבאים: "אתה עצור לחקירה. עכשיו נשאל אותך שאלות ואתה תצטרך לענות עליהן." אמרתי לו (שוב בערך): "אני רוצה לדעת בידי מי אני נמצא, מי חוקר אותי, ואני רוצה שיתנו לי להוריד את השק." ענה לי הקול ממול: "אתה עצור לחקירה. כרגע אי אפשר להגיד לך מי עצר אותך. אבל אתה בידינו. אתה יכול גם לא לענות, אבל אז נחזיק אותך עד שתענה. אם תענה, תגמור ותיפטר מזה." על בקשתי להוריד את השק לא קיבלתי תשובה. ביקשתי רשות להדליק סיגריה. היא ניתנה לי. הוצאתי מכיסי את קופסת הסיגריות שלי, ולקחתי אל פי סיגריה, דרך החתך שבשק. רציתי גם להוציא גפרורים, אולם מישהו הזדרז והצית לי אש. הודיתי לו. את משך הזמן ניצלתי כדי לשקול מה לעשות. שוב, לא אכחיש כי כל הזמן פחדתי. חשבתי שישאלו אותי שאלות, ולפיהן אקבע מה יהיו צעדי להבא. לא עניתי מילה והאיש שמולי התחיל לשאול שאלות.

"תגיד, אתם מהשב. ב.?"

קולו של האישי היה קול גברי בינוני, לא עמוק ולא דק. מבטאו היה מבטא צברי רגיל. הוא דיבר עברית פשוטה וטובה, אך לא נמלצת. איני יכול להעריך לפי הקול מה היה גילו, אולם ללא ספק לא היה זה קולו של אדם צעיר מאוד. שאלותיו נשמעו כשאלות חוקר מקצועי, המנוסה בעבודתו והבוטח בעצמו מאוד. השאלות הראשונות שהפנו אלי היו רגילות ביותר: "מה שמך? שם משפחתך? בן כמה אתה? איפה נולדת?" שאלות מעין אלה הנשאלות בכל משרד ממשלתי רגיל. לא מצאתי לגבן שלא לענות על שאלות כה פשוטות. ביקשו גם את תעודותי, כששלחתי את ידי לכיס מעיל חליפתי כדי להוציא ביטא שם את תיק התעודות שלי, מיהר אלי מישהו, תחב ידו אל כיס מעילי הפנימי, ושלף בעצמו את התעודות. היתה דקה אחת של שקט כללי. אחרי כן התחילה אותה יד אלמונית את תיק התעודות. הקול מעבר השולחן המשיך לשאלני: "באיזה בית-ספר עמית למדת?" סיפרתי למדתי שנה או שנתיים בבית-הספר העממי א' בחיפה, ואחרי כן למדתי בבית-ספר לדוגמא בתל-אביב. "אמרת שנולדת בתל-אביב, מה פתאום למדת בבית-ספר בחיפה?" קפץ החוקר על המציאה. הסברתי שבהיותי ילד עברו הורי לגור בחיפה. מכאן והלאה החל החוקר לצעוד עמי צעד-צעד במסלול תולדות חיי. הוא התעניין לדעת אם הייתי תלמיד טוב, אם הייתי חלונג, אם הייתי חברותי, מה היה יחסי להורי. עניתי לו בקיצור נמרץ על השאלות. כך זה נמשך שעה ארוכה. המהתי איוה ערך יש לפרטים תפלים ושטותיים אלה, לאיוו חקירה שלא תהיה, ופסע אף שאלתי: "בשביל מה לך כל הפרטים האלה?" השיב החוקר: "תעזוב את זה לי, אתה רק תענה." הגענו עד לתקופת לימודי בגמנסיה הרצליה בתל-אביב. כאן הבחנתי בשינוי בצורת השאלות שהורכו עלי.

***

חוקר החי מתקופה זו לשאל אותי שאלות מדריכות. הוא לא שאל: מה עשית בתקופה זו וזו? האם נסעת לחוץ-לארץ? שאלותיו לבשו אופי אחר לגמרי, כשאלות הנשאלות מחוץ ידעת התומר. "באיזה שנה נסעת לחוץ-לארץ? שאל החוקר. התקשיתי להיזכר אותה שעה באיזה שנה בדיוק יצאתי בפעם היחידה בחיי מחוץ לגבולות הארץ. לטויל-קיץ קצר עם הורי בקפריסין. כשעניתי כי דומני כי הנסיעה היתה בשנת 1951, שאל אותי החוקר אם אני בטוח בכך. למרות שפיקפקתי מה בדיוק היתה השנה עניתי: "אני בטוח." רק עתה, אחרי שביררתי בפעם הראשונה עם הורי מתי היתה נסיעתי באמת, התברר לי כי היתה בשנת 1950. היו עוד כמה שאלות מדריכות מעין אלה, כמו: "האם התנדבת פעם לגדנ"ע ימ?" נזכרתי שאמנם היה בראשי פעם רעיון כזה, וכי נרשמתי בגדנ"ע ים אולם חזרתי בו כעבור שבועות מספר. אחרי ששאלות מדריכות אלה חזרו כמה פעמים, הבנתי לפתע שחוקרי יודעים אודותי פרטים רבים. באותו רגע נדהמתי, כאילו הוכיחי על ראשי. שוב החלו רעיונות מטושטשים ומזוירים להתרוצץ במוחי. בחנתי שוב את האפשרויות של זהות אנשים שאני נמצא בחברתם. ושוב צפה וניקרה בי התשובה: השב. לא הססתי להעלות אותה בקול רם ושאלתי את חוקרי: "תגיד, אתם מהשב. ב.?" הוא ענה בקול לגלגני: "לא, אנחנו מהמחנתרת..."

הבנתי את דבריו כבדיחה, אולם שוב לא מצאתי כל אחיזה לרעיון שאני נמצא בשבי השב. הייתי באותם רגעים כמעט משוכנע כי מתכננים להפחידני או למתוח אותי, והתחלתי להתחיל לעקק כאל בדיחה גרועה. חשבתי כבר לקום ולהוריד את השק מעל ראשי ולעצור פנים-אל-פנים עם האנשים שעמי בחדר. אולם חשד ופחד מנעו ממני לעשות זאת. כשאני כותב שורות אלה, בביתי, אחרי שנוגעתי במקצת, אני מוכן להישבע שאילו הייתי עומד עכשיו באותו מצב בו הייתי באותם רגעים, כי אז הייתי קם, מוריד את השק, מתנגד בכוח לאנשים שבתוך, אפילו מתוך ידיעה שיתגברו עלי. אבל קל לי להגיד זאת עכשיו. אני יודע איך אתרים היו מתנהגים במצב דומה; אני הייתי במצב רוח שלא העלה בי כל חשק לעשות איוה שנתהגים נסיון להתנגדות.

אשתך עברה ניתוח!"

חוקרי המשיך לשאול שאלות ואני עניתי עליהן, מתוך הרגשה שמה שאשתי עמם יותר פעולה, ואכזיח כי איני מפתח, יגמרו את הענין יותר מהר ויעזבוני לנפשי. עניתי על כל השאלות — לפעמים כלגולג, לפעמים בלצון, לפעמים בהפרזה. חוקרי רצה לדעת היכן שירתתי בצבא, מה הייתה דרגתי, למה לא הלכתי לקורס קצינים, מי היו מפקדי מה עשיתי במסגרת שירותי בצבא. כשסיים סדרת שאלות זו החל לחקור בקשר לחיי, אחרי שיחורווי מצה-ל. מדוע התחנתני בגיל כה צעיר, כיצד רכשתי את הדירה, איפה ביליתי את ירחי-החופש, מדוע הסקתי ללמוד בבית-הספר הגבוה למשפט ולכלכלה? בין שאלה לשאלה עבר זמן מה. כשדיברתי מהר מדי, כדרכי, ביקש ממני האיש לדבר לאט יותר. הבנתי מתוך כך שבדיברתי נרשמתי. באחת ההפסקות, כשחשבתי שאול כעין השאלות של חוקרי, שאלתי אותו אם הוא רוצה פרטים מדויקים על חדר המיטות שלי. התשובה היתה רצינית מאוד: "לא, תודה, בזה אין לנו צורך." לא ראיתי עוד מקום לשאלות אודותי ואודות חיי, שחוקרי לא שאל אותך, והייתי בטוח שבוה יכתוב הענין. התברר לי שיש עוד נושא שעניין את חוקרי: אשתי. הוא רצה לדעת אודותיה פרטים, בערך באותו דיוק כפרטים ששאב ממני על עצמי. לא ראיתי כל סיבה שלא לגלות לפניו פרטים כמו מיהי אשתי, היכן נולדה, היכן גדלה, היכן למדה, היכן עברה, ולמה פוטר מה מקום עבודתה ומה היא עושה כיום. עניתי על כל השאלות. ושוב, הגיע הרגע בו חזרה אלי המחשבה שאני נמצא בידי השב. או אהת משלוחותי. היה זה כשהוצגה בפני סידרת שאלות על ניתוח. שנותחה אשתי בבית-חולים לפני זמן קצר. חוקרי גילה בקיאות כה גדולה בכל הענין, שבהכרח השחיתי בקיאות זו עם אחד